

RADNI MATERIJALI

**Komparativna studija o postojećim modelima civilne službe u regionu
- budući modeli civilne službe za države regiona**

REGIONALNA KONFERENCIJA

**“U Evropu kroz prigovor savjesti i civilnu službu”
Sarajevo 20. - 22. 09. 2004 g.**

© 2004 Regionalna mreža "Prigovor za Mir"

E-mail: konferencija@prigovorzamir.org

Web site: www.prigovorzamir.org

Saradnici na konferenciji:

Štampanje ove brošure omogućila je:

UVOD

Pravo na prigovor savjesti je pravo koje omogućava osobama da zbog svojih moralnih, etičkih i/ili religioznih, opredjeljenja, odbiju služiti vojni rok i deklariraju se kao prigovarači savjesti.

Uporedo sa razvojem prava na prigovor savjesti, razvijala se i civilna služba. Zapravo, civilna služba je nastala isključivo kao posljedica obaveze služenja obaveznog vojnog roka i velikim dijelom je kreirana da se napravi balans u obavezi i radu između osoba koje služe vojni rok i ljudi koji su ostvarili pravo na prigovor savjesti.

Naravno, ako govorimo o modernoj civilnoj službi kakva se obavljala u Španiji, te onoj kakva se još uvijek obavlja u Italiji i Njemačkoj, jasan je i očit aspekt koristi koje društvo može uživati od dobro organizirane civilne službe, sa napomenom da modele civilne službe u ovim zemljama nećemo smatrati najidealnijim za vrijeme i moderne trendove u organizaciji odbrambenih struktura država.

U regionu Jugoistočne Evrope civilna služba je tek u svojim počecima (izuzimajući Sloveniju u kojoj je vojska totalno profesionalizirana i Hrvatsku u kojoj se civilna služba počela praktikovati 1997.godine), te je sigurno da se nedostaci u modelima civilne službe i njenoj organizaciji, kao i općenito u svim aspektima poštovanja i prepoznavanja prava na prigovor savjesti (sa parcijalnim izuzecima) mogu tražiti i u ovoj činjenici.

Ono što je realnost jeste da nedostaci u ovoj oblasti postoje, te da koristeći se pozitivnim i negativnim iskustvima iz država koje su u ovaj proces ušle prije dvadeset ili trideset godina, odnosno pozitivnim parcijalnim rješenjima iz država regiona, može doći do idealnih rješenja u ovoj oblasti.

Svakako, kada kažemo idealna rješenja, onda računamo na organizaciju civilne službe koja će u bazi imati prepoznate i poštovane Evropske norme i standarde iz ove oblasti, biti u funkciji društva u najoptimalnijoj formi, ali i nepredstavljati opasnost daljim trendovima u smjeru transformacije principa odbrambenih politika država regiona.

Ovom studijom vjerovatno nećemo moći ponuditi konkretne korake kojima bi se postigla rješenja koja bi bila idealna i svakako jedinstvena na način da koriste sva dosadašnja pozitivna iskustva i nude alternative postojećim modelima iz ove oblasti, a koji nisu adekvatni za procese u kojima se države regiona nalaze.

Međutim, ovom studijom ćemo pokušati skicirati i ponuditi pravilan i realno aplikativan model civilne službe, analizirati dosadašnje modele u državama, te dati komentare na trenutno korištenu praksu i legislativu koja je trenutno na snazi, a tiče se ove oblasti.

Naglasiti ćemo primjere gdje su evropske preporuke i standardi iz ove oblasti ignorirani, odnosno primjere koji predstavljaju dobra rješenja, a dijelovi su legislative i prakse država regiona, i pokušati ponuditi korektna rješenja.

Studija je koncipirana da prezentuje:

- evropske standarde i preporuke, prvenstveno preporuke Vijeća Evrope
- osnovna načela u skladu sa kojima bi se modeli civilne službe u regionu trebali uskladiti u smislu opšteg benefita svake pojedine države, ali i regiona.
- detaljnu analizu svih modala civilne službe u regionu

Evropski standardi i preporuke

Pozivajući se na Regionalni standard o pravu na prigovor savjesti kao dokument koji generira sve evropske deklaracije i preporuke donešene od strane Vijeća Evrope, Ujedinjenih Naroda i ostalih evropskih institucija, kao osnovni princip kada je u pitanju organizacija civilne službe navodimo slijedeće stavove ovog dokumenta:

- Civilna služba mora biti jasno civilnog karaktera i cijeli proces apliciranja i služenja moraju biti pod jurisdikcijom civilnog ministarstva. Ministarstvo odbrane u ovom slučaju ne može biti smatrano civilnim ministarstvom.

Civilna služba je obaveza propisana od strane države i odnosi se na prigovarače savjesti. Kako prigovarači savjesti ulažu svoj prigovor na obavezno služenje vojnog roka, cijeli proces koji se odnosi na prigovor savjesti i civilnu službu trebao bi biti pod jurisdikcijom nekog civilnog tijela. Također je dokazano da civilna ministarstva mogu na bolji i korisniji način iskoristiti i planirati civilnu službu, a isto tako manje su mogućnosti lošeg odnošenja prema prigovaračima savjesti ako je cijeli proces civilnog služenja pod jurisdikcijom neke civilne institucije. Isto tako, posao koji obavljaju prigovarači mora biti potpuno civilnog karaktera i bez direktne ili indirektno povezanosti sa vojskom, upravo iz razloga zbog kojih se aplicira za prigovor savjesti.

- Civilna služba ne smije biti kažnjivog karaktera kako u pogledu vrste posla, tako i u pogledu dužine trajanja za ljude koji je obavljaju, kao što ne smije imati negativne posljedice po ljude koji su služili civilnu službu.

Civilna služba je zamjena za vojnu službu i kao takva ne smije biti kažnjivog ili degradirajućeg karaktera, odnosno prava ljudi koji služe civilnu službu ne smiju biti drugačija u odnosu na prava ljudi koji služe vojnu službu. Odnos prema prigovaračima savjesti ne smije biti drugačiji od odnosa prema drugim ljudima, niti njihova ljudska prava smiju biti povrijeđena. Posao koji

obavljaju prigovarači savjesti ne smije ni u kom slučaju biti degradirajući niti kažnjiv i njihovo dostojanstvo mora biti poštovano.

- Sve troškove civilne službe mora snositi država, a nipošto organizacija u kojoj se civilna služba obavlja.

Spisak preporuka koje verificiraju ova tri osnovna načela:

- Preporuka 337 (1967) Vijeća Ministara Vijeća Evrope, sekcija B paragraf 2
- Bandrés Molet & Bindi rezolucija Evropskog parlamenta, paragraf 9
- Machiochi, rezolucija Evropskog Parlamenta paragrafi 4 i 5
- Schmidbauer rezolucija Evropskog parlamenta, paragrafi 3,5 i 6
- De Gucht rezolucija Evropskog parlamenta, paragrafi 48 i 51
- Bandrés Molet & Bindi rezolucija Evropskog parlamenta, paragraf 10
- Rezolucija 1518 (2001) Generalne skupštine Vijeća Evrope, paragraf 5.iv
- Bandrés Molet & Bind rezolucija Evropskog parlamenta, paragraf 10
- Preporuka br. R(87)8 Vijeća Ministara, sekcija C paragraf 9

Osnovna načela u skladu sa kojima bi se modeli civilne službe u regionu trebali uskladiti u smislu opšteg benefita svake pojedine države, ali i regiona.

Iz ponuđenih opštih principa i ostalih međunarodnih preporuka koje se odnose na pravo na prigovor savjesti, te izbora dobrih i loših praksi, mogu se lako specificirati rješenja koja bi trebala biti inkorporirana u zakone i praksu kada je civilna služba u pitanju. U nastavku ćemo navesti i argumentirati većinu preduslova za pravilnu implementaciju navedenih opštih stavova i sugerirati praktična rješenja za organizaciju civilne službe.

1. Zakon o civilnoj službi

Sigurno prvi preduslov pravilnoj implementaciji preporuka koje se odnose na prigovor savjesti uopšte, naravno uz uslov da ingerencije nad civilnom službom ima civilno ministarstvo. Kako civilna služba i prigovor savjesti imaju jasan civilni karakter, to preporuke koje se odnosi na ingerencije nad civilnom službom prirodno impliciraju potrebu egzistiranja zakona o pravu na prigovor savjesti i civilnoj službi odvojenog od Zakona o odbrani. Iz činjenice da ministarstva civilnog karaktera mogu organizirati civilnu službu na optimalan način, prirodno je da se ingerencije nad civilnom službom dodijele ministarstvu odgovarajućeg karaktera.

2. Finansiranje civilne službe

Civilna služba bi trebala biti finansirana od strane države, te pravna lica ne bi smjela snositi bilo kakve troškove civilne službe. Ističemo da troškovi civilne službe nisu dodatni troškovi po državne budžete i redovno se uračunavaju za organizaciju služenja vojnog roka. Imajući u vidu neupitnu društvenu korist od pravilne organizacije civilne službe, te njen humanitarni karakter, logično je da pravna lica budu oslobođena plaćanja ovih toškova.

Također, oprečno je filozofiji prava na prigovor savjesti da budžetske uštede koje ostvaruju Mini-

starstva odbrane budu iskorištene u vojne svrhe, te da prigovarači savjesti indirektno pomažu vojne strukture.

Obzirom da je uveliko usvojeni teritorijalni princip organiziranja civilne službe znatno jeftiniji od troškova vojnog služenja, prirodno je da proračunska razlika bude preusmjerena u socijalne, ili neke druge državne programe.

3. Civilni službenik ne smije zauzeti ničije radno mjesto

Navedeni princip je jako bitan kada je organizacija civilne službe u pitanju. Osnovni razlog potrebe njegovog poštivanja se očituje u mogućoj zloupotrebi civilne službe od strane pravnih lica -organizatora civilne službe. Neželjene posljedice mogu izazvati negativan stav javnosti prema kompletnom procesu civilne službe (otpuštanje radnika koji mogu biti zamjenjeni «besplatnom radnom snagom»...)

Također, ukoliko se ovom problemu ne posveti dovoljno pažnje, objektivna prijetnja postaje i moguća ovisnost državnog aparata o civilnoj službi, što može predstavljati prepreku profesionalizaciji vojnih struktura što prepoznajemo kao jedno od osnovnih opredjeljenja država regiona.

Iz ovog principa proizilaze sljedeći principi koji u potpunosti otklanjaju ovu neželjenu pojavu:

- Pravna lica bi trebala organizirati civilnu službu za poslove koji su pomoćnog karaktera i planirani za kraći vremenski period, te koji se planiraju za svaku klasu posebno
- Prilagođavanje kriterija za dodjelu statusa organizatora civilne službe koji bi stimulisali nevladine organizacije za prijem prigovarača na projektima ionako volonterskog karaktera.

4. Osobi koja jednom ostvari pravo na prigovor savjesti, ovo pravo ne može biti oduzeto

Ovaj princip se odnosi na oduzimanje prava na prigovor savjesti kao sankcionu mjeru. Pravo na prigovor savjesti ne smije biti uslovljeno na bilo koji način, te se sankcione mjere u slučaju neodgovornog odnosa prigovarača prema civilnoj službi moraju kreirati na način da ne uključuju ovu mjeru. Utemeljenost ovog principa je jasna i proizilazi iz međunarodnih deklaracija o ljudskim pravima i građanskim slobodama.

Prezentacija modela civilne službe u državama regiona i njihova usporedba sa evropskim standardima

Modeli civilne službe svake od država regiona su evaluirani sa namjerom da objasnimo prilagođenost legislativa regiona evropskim standardima, te ilustrujemo trenutne procedure kada je u pitanju organizacija civilne službe. Kao uvod u ovaj dio studije pokušaćemo dati načelne odgovore na pitanja koja se tiču primjene evropskih standarda objašnjenih na početku ove studije.

Da li je Civilna služba regulisana zakonom i kojim?

Civilna služba, a prema međunarodnim preporukama, treba biti regulisana Zakonom o civilnoj službi, odnosno zakonom koji je rezerviran za definiranje civilne službe i prava na prigovor savjesti. Sve ovlasti nad svim procesima iz ovog polja bi trebale biti pod ingerencijama ministarstva civilnog karaktera, gdje se, prema ranije spomenutim deklaracijama, Ministarstvo odbrane ne smatra civilnim ministarstvom.

Da li u zakonu o civilnoj službi postoji obaveza informiranja regruta o izboru načina služenja?

Međunarodne preporuke su jasne i po ovom pitanju, te sugeriraju svim državama prihvatanje obaveze informiranja regruta o pravu na prigovor savjesti.

Tačne preporuke koje predviđaju ovu obavezu su sljedeće:

- De Gucht rezolucija Evropskog parlamenta, stav 49
- Rezolucija 337 (1967) Vijeća ministara Vijeća Evrope, sekcija B stav 1
- Preporuka br. R(87)8 Vijeća ministara Vijeća Evrope, sekcija B stav 3
- Rezolucija 1518 (2001) Generalne skupštine Vijeća Evrope, stav 5.iii

Da li prigovarač služi u mjestu iz kojeg dolazi?

Teritorijalni princip služenja civilne službe nije zahtjevan niti jednom međunarodnom preporukom, ali zbog pozitivnih, u prvom redu finansijski pogodnih razloga, ovo je princip koji je možda najidelniji za države Jugoistočne Evrope. Svakako, prakse u drugim zemljama dozvoljavaju i služenje u inostranstvu, ali moguće dobre efekte "razmjene prigovarača" unutar regiona nećemo ovdje elaborirati.

Ko vrši odabir pravnih osoba, koliko često i na osnovu čega?

Sve procese, pa i ovaj, bi trebale vršiti odgovorne službe civilnih ministarstava pod čijim ingerencijama bi civilna služba trebala biti. Naravno, u dinamiku rada ovih službi, kada je u pitanju rad na prijemu pravnih lica, na popis organizatora službe ne možemo, niti ima smisla evaluirati, ali mogućnost da pravno lice aplicira za prijem prigovarača savjesti bi trebala biti stalno dostupna. Analizu ovih aplikacija svakako treba raditi u primjerenim vremenskim razmacima.

Da li su i NVO-i uključeni u proces civilne službe?

Često su kriteriji za izbor pravnih lica organizatora civilne službe prerigorozni za nevladine organizacije koje su bazirane na volonterskom radu i koje ne mogu zadovoljiti tehničke kriterije ovih izbora, iako po karakteru predstavljaju pravna lica koja su najbliža filozofiji prigovora savjesti i civilne službe - koja bi trebala imati humanitarni i civilni karakter.

Zbog naprijed navedenih mogućih problema koje može prouzrokovati nepravilno organizirana civilna služba, smatramo da se nevladine organizacije trebaju posebno stimulirati za učešće u organizaciji civilne službe.

Da li prigovarač može odabrati pravnu osobu u kojoj bi služio i kako teče procedura?

Praksa u Njemačkoj koja omogućava ovakav način izbora organizacije pokazala se jako produktivnom, jer je odabir izvršen unaprijed postavljenim kontaktom, gdje su poštovane kako potrebe organizatora civilne službe, tako i afiniteti prigovarača savjesti. Praktično, taj izbor je rješavan obostranom izjavom pravnog lica i prigovarača savjesti.

Kakve poslove civilni obveznik može obavljati unutar pravnih osoba i ko to i na osnovu čega odlučuje?

Prema međunarodnim preporukama poslovi koje prigovarači obavljaju moraju zadovoljavati dva osnovna kriterija: da prigovarač može raditi na pomoćnim radnim mjestima koja ne mogu značiti stalno radno mjesto, odnosno ti poslovi ne smiju biti kašnjevog i degradirajućeg karaktera.

Da li je moguć prekid vojnog, odnosno premještanje sa vojnog na civilno služenje i obratno?

U slučaju da legislativa vezana za pravo na prigovor savjesti na nacionalnom nivou prepoznaje jednu od najosnovnijih preporuka o mogućnosti izjavljivanja prava na prigovor savjesti u vrijeme, tokom i nakon služenja vojnog roka, onda su premještanja ovog karaktera moguća i trebala bi biti stvar tehničke prirode.

Preporuke koje sugeriraju da sve osobe trebaju moći ostvariti pravo na prigovor savjesti u bilo kojem trenutku svog života su sljedeće:

- Rezolucija 1518 (2001) Generalne Skupštine, sekcija 5
- De Gucht Rezolucija, stav 49
- Preporuka br. R(87)8 Vijeća ministara, sekcija B stav 8
- Rezolucija 337 (1967) Vijeća ministara Vijeća Evrope, sekcija B, stav 4

Koje troškove civilne službe snosi država, a koje pravno lice?

Obzirom na način na koje je postavljeno ovo pitanje i prethodne prezentacije principa i preporuka, očito je da se legislative u regionu ne slažu u potpunosti sa njima. Naravno, prema međunarodnim preporukama sve troškove civilne službe trebala bi snositi država, a nikako pravna lica u kojima se organizira civilna služba.

Da li izbor civilnog služenja nosi sa sobom neke posljedice ili otežavajuće okolnosti za prigovarača?

Jedine restrikcije po prigovarača savjesti prije i nakon odslužene civilne službe mogu biti u pogledu korištenja oružja i obavljanja poslova koji zahtijevaju primjenu nasilja i nošenja oružja. Svaka druga restrikcija bila bi kršenje ljudskih prava ove osobe i ne smije biti prihvatljiva.

BOSNA I HERCEGOVINA Postojeći model civilne službe

01. Da li je Civ. Služba regulisana zakonom i kojim?

Da, u FBiH je regulisana Zakonom o odbrani, odnosno «Privremenom instrukcijom o obavljanju civilne službe u pravnim licima i jedinicama Vojske Federacije BiH». U RS-u takođe Zakonom o odbrani i «Pravilnikom o služenju vojnog roka bez oružja i u civilnoj službi».

02. Da li civilno služenje postoji u praksi i od kada?

Da, u FBiH od maja/svibnja 2004, a u RS-u od decembra/prosinca 2002.

03. Kolika je dužina civilne službe u odnosu na vojnu službu?

U FBiH vojni rok traje 4 a civilna služba 6 mjeseci što je 1,5 puta duže, dok u RS-u vojni rok traje 4 a civilna služba 10 mjeseci što 2,5 puta duže.

04. Da li u zakonu o civilnoj službi postoji obaveza informisanja regruta o izboru načina služenja?

F BiH: U «Privremenoj instrukciji o obavljanju civilne službe u pravnim licima i jedinicama Vojske Federacije BiH» je jasno naznačena obaveza informisanja, no u novom Zakonu o odbrani ova obaveza ne postoji, međutim još uvijek je na snazi «PROTOKOL o aktivnostima na informisanju vojnih obveznika o pravu na prigovor savjesti, odnosno civilnu službu i pravu na praćenje ovih aktivnosti» potpisanim od strane Federalnog ministarstva odbrane i «Kampanje za prigovor savjesti u BiH», kojim se Federalno Ministarstvo odbrane obavezalo da pismenim i usmenim putem informiše regrute/novake o načinu služenja.

RS: U Zakonu o odbrani RS-a i u «Pravilniku o služenju vojnog roka bez oružja i u civilnoj službi» ne postoji obaveza informiranja regruta o načinu služenja.

05. Gdje se može obavljati civilna služba?

F BiH: U humanitarnim, neprofitnim i organizacijama općeg, javnog i nevladinog sektora i odgovarajućim postrojbama/jedinicama Vojske FBiH bez nošenja oružja.

RS: Vojni rok bez oružja se služi u vojnim postama koje odredi načelnik Generalštaba VRS. Civilna služba se obavlja u zdravstvenim, opštim spasilačkim organizacijama, organizacijama za rehabilitaciju invalida i drugim organizacijama od opšteg interesa.

06. Da li prigovarač služi u mjestu iz kojeg dolazi?

Da, ukoliko u tom mjestu postoji organizacija ili ustanova u kojoj se može obavljati civilna služba, ili u najbližem mjestu, zbog smanjenja troškova civilne službe.

07. Koji su kriteriji za prijem pravnih osoba u organizaciju civilne službe?

F BiH: Da su humanitarne, neprofitabilne i od općeg značaja. Da su organizacije prije svega korisnici proračuna koji obavljaju naučnu, obrazovnu, odgojnu, kulturnu, sportsku, socijalnu, zdravstvenu, sanitarnu ili humanitarnu djelatnost i koje se nalaze na teritoriji F BiH, i da te organizacije nisu osnovane radi sticanja dobiti.

RS: Da su zdravstvene, opšte spasilačke, organizacije za rehabilitaciju invalida i organizacije od opšteg značaja.

08. Kako izgleda aplikacija za pravnu osobu? (opis posla, obaveze, zahtjev za profilom)

F BiH: Aplikacija pod nazivom «PRIJAVA pravnih osoba za stavljanje na listu organizatora za civilno služenje vojnog roka» sadrži: naziv organizacije, sjedište, sudski registar, podružnice (uredi pravne osobe), poslovi koje bi obavljali civilni obveznici, stručne kvalifikacije, te mogućnosti pravne osobe da osiguraju potrebne uvjete.

RS: Ne postoji aplikacija.

09. Da li se ažurira aplikacija organizacije za prijem prigovarača – koliko vrijedi? Da li se podnosi za svaki uputni rok ponovno?

F BiH: Dosada se nisu ažurirale. Ministarstvo odbrane oglašava javni poziv najmanje jedanput u toku godine za izbor pravnih lica u kojima će se obavljati civilna služba.

RS: Ovo pitanje nije definisano «Pravilnikom o služenju vojnog roka bez oružja i u civilnoj službi».

10. Da li se jednom aplicira za sticanje prava za prijem prigovarača u službu, ili se to mora raditi za svaku klasu pojedinačno? Da li se reevaluiraju aplikacija za status pravne osobe, koliko često i ko je reevaluirao?

F BiH: Nije definisano da li se za svaki uputni rok mora ponovno aplicirati. Ukoliko komisija za kontrolu izvođenja civilne službe Federalnog ministarstva odbrane i Federalnog ministarstva pravde, pravna osoba i organ državne službe, prije ili nakon prijema regruta na civilnu službu, utvrdi da ne postoje uslovi za obavljanje civilne službe, takva pravna osoba i organ civilne službe će biti brisani sa popisa pravnih osoba u kojima se može obavljati civilna služba, a ugovor o međusobnim pravima i obavezama će biti raskinut.

RS: Ovo pitanje nije definisano «Pravilnikom o služenju vojnog roka bez oružja i u civilnoj službi».

12. Ko vrši odabir pravnih osoba i koliko često i na osnovu čega?

F BiH: Odabir vrši Komisija koju imenuje ministar odbrane, nakon javnog poziva najmanje jednom godišnje, na osnovu kriterija postavljenih «Privremenom instrukcijom o obavljanju civilne službe u pravnim licima i jedinicama Vojske Federacije BiH».

RS: Nije definisano «Pravilnikom o služenju vojnog roka bez oružja i u civilnoj službi».

13. Da li su i NVO-i uključeni u proces civilne službe?

F BiH: Da. Civilna služba se može obavljati u NVO koje postoje najmanje tri godine, a djeluju na području: unaprjeđenja i zaštite ljudskih prava, zaštite zdravlja i okoliša, unaprjeđenja življenja,

brige o djeci i licima sa invaliditetom, socijalne zaštite, razvoja civilnog društva i kulture. NVO moraju imati poslovni prostor, namanje tri stalno uposlena lica, program koji se provodi u lokalnoj zajednici i jasno financijsko poslovanje.

Pravna osoba i organ državne službe u kojem se obavlja civilna služba dužni su osigurati uslove za obavljanje i praćenje civilne službe, na način da obavljanje poslova obveznika civilne službe ne ugrožava postojeća radna mjesta i ne otežava ili onemogućava zapošljavanje nezaposlenih lica.

RS: Da, iako to u «Pravilniku o služenju vojnog roka bez oružja i u civilnoj službi» nije jasno navedeno, ali obzirom na opštos kriterija (organizacije od opšteg interesa) zaključujemo da nevladinim organizacijama nije uskraćena ta mogućnost.

14. Kakve su sve organizacije uključene u civilnu službu, (broj): državne institucije, medicinske, humanitarne, NVO, kulturne, sportske, vjerske, i sl.?

F BiH: Postoje 72 pravna lica koja su uključena u proces civilne službe, od toga su 21 medicinskih ustanova, 2 humanitarne organizacije, 38 socijalnih ustanova, 3 organizacije od opšteg značaja, te Uprave za odbranu i odjeli.

RS: 1 medicinska, 1 socijalna ustanova, 2 humanitarne (NVO) organizacije i 2 organizacije od opšteg značaja.

15. Ko vrši uput prigovarača i u koje pravne osobe?

F BiH: U skladu sa «Privremenom instrukcijom o obavljanju civilne službe u pravnim licima i jedinicama Vojske Federacije BiH» uput prigovarača na služenje civilne službe vrši Komisija za civilnu službu na temelju Zbirnog pregleda potreba pravnih lica za prijemom obveznika civilne službe pravi Plan uputa obveznika civilne službe najkasnije 75 dana prije uputa.

RS: Uput na civilnu službu vrši nadležni odsjek Ministarstva odbrane, u skladu sa «Pravilnikom o služenju vojnog roka bez oružja i u civilnoj službi».

16. Da li prigovarač može odabrati pravnu osobu u kojoj bi služio i kako teče procedura?

Prigovarač savjesti ne može odabrati organizaciju u kojoj želi da služi svoju civilnu službu prema zakonskim i podzakonskim normama koje su na snazi u oba bh entiteta.

17. Kakve poslove civilni obveznik može obavljati unutar pravnih osoba i ko to i na osnovu čega odlučuje?

F BiH: Poslove koje civilni obveznik može obavljati u civilnoj službi se određuju na osnovu stručnosti i edukacije koju prigovarač ima i koja je navedena u aplikaciji za civilnu službu. Obveznik civilne službe dužan je izvršavati postavljene zadatke, odnosno službene komande koje su u skladu sa normativno-pravnim aktima pravnog lica i prirodom poslova jedinica određenih za obavljanje civilne službe. Poslovi ne smiju imati kažnjivi i/ili degradirajući karakter.

Nažalost, niti jedan pravni akt ne ograničava pravno lice da potražuje prigovarača savjesti za rad na plaćenim radnim mjestima, odnosno da prigovarač savjesti ne može zauzeti ničije potencijalno radno mjesto.

RS: Prigovarač savjesti može obavljati poslove koji prvenstveno odgovoraju njegovim sposobnostima i stručnoj spremi. Odluku o ovom pitanju donosi nadležni odsjek Ministarstva odbrane.

18. Kako prigovarač stupa u kontakt s pravnom osobom?

F BiH: Nema direktne komunikacije između pravnog lica i obveznika civilne službe prije početka njegove službe, već prigovarač dolazi u pravno lice na osnovu poziva za civilnu službu koji

mu upućuje Komisija za Civilnu službu minimalno 15 dana prije početka služenja, kako je to definirano dokumentom «Privremena instrukcija o obavljanju civilne službe u pravnim licima i jedinicama Vojske Federacije BiH».

RS: Nema direktnog kontakta prije uputa na služenje, 45 dana prije uputa Ministarstvo odbrane šalje poziv na služenje, sa naznačenim datumom javljanja te naziv civilne ustanove sa adresom.

19. Da li organizacije pravne osobe prije dolaska prigovarača imaju bilo kakve treninge/edukaciju koji se tiču prava i obaveza prigovarača i pravnih osoba tokom trajanja civilne službe?

F BiH: Pravna osoba je dužna na početku služenja na odgovarajući način informisati obveznika civilne službe o djelatnostima pravne osobe, o zadacima koje će prigovarač savjesti obavljati, njihovim pravima i obavezama u vršenju civilne službe te unutarnjem redu i službi unutar pravne osobe, treninzi/edukacija koja se tiču prava i obaveza prigovarača savjesti i pravne osobe prije početka služenja civilne službe nisu zakonski predviđena niti zahtjevana.

RS: Ne. Ovo pitanje nije definisano «Pravilnikom o služenju vojnog roka bez oružja i u civilnoj službi» odnosno ovakva edukacija nije zakonski zahtjevana, niti predviđena. Naravno, svako pravno lice može organizirati edukaciju prigovarača savjeti za koju smatra da je neophodna.

20. Ko vrši monitoring civilne službe?

F BiH: Pravno lice, odnosno organ u kojem se obavlja civilna službu, određuje osobu za praćenje rada obveznika civilne službe. Obveznik civilne službe koji se nemarno odnosi i krši disciplinu za vrijeme obavljanja civilne službe upućuje se na provjeravanje ispunjavanja uslova za civilnu službu. Provjeravanje se vrši na prijedlog pravnog lica na način i po postupku koji je utvrđen za priznavanje prava na civilnu službu. Pravna osoba u kojoj obveznik obavlja civilnu službu, obavještava Komisiju za civilnu službu o nemarnom odnosu i kršenju discipline za vrijeme izvršavanja civilne službe i razlozima za ponovno provjeravanje dalje utemeljenosti obavljanja civilne službe. Postupak provodi Komisija za civilnu službu.

RS: Kako stoji u «Pravilniku o služenju vojnog roka bez oružja i u civilnoj službi» monitoring civilne službe vrši Ministarstvo odbrane, a organizacija/ustanova u kojoj se obavlja civilna služba mora osigurati odgovorno lice za praćenje rada i kontrolu služenja vojnog roka u civilnoj službi.

21. Da li postoji sistem izvještavanja i kakav?

F BiH: Da, to su obrasci koje popunjavanju Pravno Lice, Komisija za civilnu službu te Federalno Ministarstvo odbrane.

RS: Postoje nadležni odjeli u Ministarstvu odbrane i odgovorno lice unutar organizacije koji vrše monitoring i kontrolu, ali u «Pravilniku o služenju vojnog roka bez oružja i u civilnoj službi» nije definisan sistem izvještavanja.

22. Kakve vrste sankcija postoje u slučaju neizvršavanja obaveza od strane prigovarača?

F BiH: Pravna osoba u kojoj obveznik civilne službe obavlja civilnu službu, obavještava Komisiju za civilnu službu o nemarnom odnosu i kršenju discipline za vrijeme izvršavanja civilne službe i razlozima za ponovo provjeravanje dalje utemeljenosti obavljanja civilne službe. Novaku/regrutu za kojeg se utvrdi da ne ispunjava uvjete za civilnu službu prekida se civilna služba i on se upućuje na vojnu službu.

RS: U «Pravilniku o služenju vojnog roka bez oružja i u civilnoj službi» stoji da u slučaju povreda odnosa prema službi i kršenja discipline za vrijeme obaveze služenja vojni obveznik odgovora u skladu sa propisima koji regulišu ovu oblast.

23. Da li postoji civilna knjižica i šta ona podrazumjeva?

Ne, postoji vojna knjižica u koju se upisuje da obveznik služi civilno.

24. Koji su osnovi za traženje premještaja iz jednog pravnog lica u drugo i kome se podnosi zahtjev?

F BiH: Na osnovu zahtjeva pravnog lica u slučaju da prigovarač ne ispunjava svoje obaveze, ili na osnovu zahtjeva prigovarača koji smatra da njegove profesionalne sposobnosti ne mogu zadovoljiti potrebe pravnog lica. Zahtjev se podnosi Komisiji za CS.

RS: Ovo pitanje nije definisano «Pravilnikom o služenju vojnog roka bez oružja i u civilnoj službi».

25. Na osnovu čega i kako pravna osoba može zatražiti premještaj prigovarača ili da zatraži nove?

F BiH: Na osnovu potreba pravnog lica putem Zahtjeva koji se podnosi Komisiji za CS.

RS: Ovo pitanje nije definisano «Pravilnikom o služenju vojnog roka bez oružja i u civilnoj službi».

26. Da li je moguć prekid vojnog odnosno premještaj sa vojnog na civilno služenje i obratno?

F BiH: Do prestanka važenja ovie konkretne odredbe dokumenta Privremena instrukcija o obavljanju civilne službe u pravnim licima i jedinicama Vojske Federacije BiH vrijedilo je sljedeće:

Prekid vojnog roka je moguć za vojnog obveznika kojem je odobren status obveznika civilne službe od strane Komisije za CS u toku trajanja vojnog roka. Komisija donosi odluku kojom utvrđuje: datum prekidanja služenja vojnog roka, u kojem će pravnom licu nastaviti civilnu službu, te preračunato vrijeme za obavljanje civilne službe s tačnim datumom otpusta.

Odluku o premještaju obveznika civilne službe u toku obavljanja civilne službe, u skladu sa propisima FBiH kojima je regulisana vojna obaveza odnosno civilna služba, donosi Komisija za civilnu službu, na prijedlog Federalnog ministarstva odbrane po pravu nadzora.

Premještaji mogu biti:

- iz jedne u drugu jedinicu Vojske FBiH određene za obavljanje civilne službe
- iz jedinice Vojske FBiH u pravno lice
- iz jednog u drugo pravno lice
- iz pravnog lica u jedinicu Vojske FBiH određenu za obavljanje civilne službe

Nakon donošenja novog Zakona o odbrani F BiH u maju 2004. ova odredba je ukinuta, te osobe nemaju pravo izraziti pravo na prigovor savjesti van roka od sedam dana nakon uručenja poziva za služenje vojnog roka.

RS: Pravilnikom je omogućen samo prelazak iz civilne službe u vojnu i tu odluku potvrđuje Ministarstvo odbrane RS i to samo u slučaju da prigovarač savjesti odustane od svog prava. Druge pojedinosti nisu naglašane u «Pravilniku o služenju vojnog roka bez oružja i u civilnoj službi».

27. Da li prigovarač može odustati od civilne službe i kako?

F BiH: Da, podnošenjem zahtjeva za prekid statusa prigovarača i upućuje se na služenje vojnog roka. Ukoliko obveznik civilne službe odluči odustati od prigovora savjesti potrebno je da u pismenom obliku potpiše izjavu o toj svojoj odluci. Rukovoditelj pravnog lica, odnosno komadant jedinice Vojske FBiH u kojoj obveznik civilne službe obavlja svoju civilnu službu ili obveznik lično, dužni su Izjavu odmah dostaviti odjelu za odbranu i Komisiji za civilnu službu na dalji

postupak.

RS: Da, ukoliko ne želi više da služi civilno, podnosi zahtjev Ministarstvu odbrane da želi da primi oružje i Ministarstvo odbrane ga upućuje na služenje vojnog roka čije trajanje ne smije biti kraće od 6 mjeseci.

28. Da li se može odgoditi Civilno služenje, na osnovu kojih razloga i do kada?

Da, na osnovu istih normi koje važe za vojnog obveznika.

29. U kojim slučajevima je moguć prekid civilne službe?

Prekid civilne službe je moguć iz razloga utvrđenih Zakonom i ukoliko su ocjenjeni nesposobnim, odnosno privremeno nesposobnim za vojnu – civilnu službu.

30. Da li postoji novčana nadoknada za civilnog obveznika i koliko ona iznosi?

Da, mjesečna novčana nadoknada u iznosu od 30 KM, troškovi prevoza i topli obrok.

31. Koje troškove civilne službe snosi država a koje pravno lice?

F BiH: Troškovi se utvrđuju ugovorom između pravnog lica i Ministarstva odbrane, s tim da troškove (topli obrok, prevoz, mjesečna nadoknada, smjestaj itd.) obezbjeđuje pravno lice, a Ministarstvo Odbrane pokriva zdravstveno i socijalno osiguranje.

RS: Organizacija, odnosno ustanova u kojoj se obavlja civilna služba dužna je da obezbjedi besplatan smještaj, ishranu, lična primanja u visini vojničke plate.

32. Da li izbor civilnog služenja nosi sa sobom neke posljedice ili otežavajuće okolnosti za progovarača?

Nakon dobijanja statusa prigovarača, civilni obveznik ne može dobiti dozvolu za oružje, niti raditi na zaštitarskim poslovima koja podrazumijevaju nošenje oružja.

33. Da li postoji mogućnost ranijeg otpusta iz civilne službe odnosno skraćivanja trajanja?

Da, ukoliko ministar odbrane donese odluku o ranijem otpustu vojnika, ista se odluka odnosi i na obveznike civilne službe.

34. Da li postoji mogućnost odsustva i koliko ono iznosi?

F BiH: Da, obveznik civilne službe ima pravo na redovno odsustvo u trajanju od 9 dana koje može koristiti tokom obavljanja ili na kraju obavljanja civilne službe.

RS: Da, za vrijeme izvršavanja civilne službe prigovarač savjesti je izjednačen u pogledu prava i obaveza sa vojnikom koji služi vojni rok pod oružjem pa tako i pravom na odsustvo. «Pravilnikom o služenju vojnog roka bez oružja i u civilnoj službi» nije jasno definisano koliko ono iznosi i u kojim slučajevima se dodjeljuje.

35. Ko donosi odluke o dodjeli odsustva?

F BiH: Vanredno odsustvo odbrava rukovodilac pravnog lica u kojoj obaveznik civilne službe obavlja civilnu službu, a na temelju vjerodostojnih dokumenata.

RS: Iako ovo pitanje nije jasno definisano, odluku o dodjeli odsustva donosi nadležni odjel Ministarstva odbrane.

36. Kakve su obaveze prigovarača nakon odsluženja civilne službe?

F BiH: Raspoređuje se u civilnu zaštitu.

RS: Prigovarač savjesti koji je odslužio civilnu službu se prevodi u rezervni sastav i može se

rasporediti u civilnu zaštitu i na druge dužnosti koje nisu u vezi sa nošenjem oružja.

37. Da li postoje i koje su to osobe u pravnom licu koje su uključene u proces služenja civilne službe i koja im je uloga?

F BiH: Da, rukovodilac pravne osobe odgovorne za prijem i raspored obveznika civilne službe, nadgledanje, kontrolu i izvještavanje o procesu izvođenja civilne službe u tom pravnom licu.

RS: Postoji odgovorno lice unutar organizacije/ustanove koje prati rad i vrši kontrolu.

38. Da li postoje i koje su to osobe u državnim institucijama koje su uključene u proces služenja civilne službe i koja im je uloga? Koja institucija ih određuje?

F BiH: Da, a te osobe delegiraju sljedeće komisije: Komisija za nadzor izvođenja civilne službe koja nadgleda proces civilne službe (Federalno ministarstvo odbrane), Komisije za civilnu službu (Federalno ministarstvo Pravde).

RS: Da, to je nadležni organ Ministarstva odbrane na način definisan «Pravilnikom o služenju vojnog roka bez oružja i u civilnoj službi».

SRBIJA I CRNA GORA

Postojeći model civilne službe

01. Da li je Civ. Služba regulisana zakonom i kojim?

Regulisana je Uredbom o izmenama i dopunama uredbe o Vršnju vojne obaveze (Sl. List SCG 26.08.2003) i Uputstvom Ministarstva odbrane o primeni iste (Sl. Vojni List od 03.11.2003).

02. Da li civilno služenje postoji u praksi i od kada?

Da u praksi postoji od 22.12.2003.godine.

03. Kolika je dužina civilne službe u odnosu na vojnu službu?

Trajanje Civilne službe je 13 meseci, dok je vojni rok 9 meseci.

04. Da li u zakonu o civilnoj službi postoji obaveza informisanja regruta o izboru načina služenja?

Ne postoji jasna zakonska obaveza informisanja regruta o pravu na prigovor savesti, dok u Uredbi o vršenju vojne obaveze u članu 10 stav 2 stoji:

“Nadležni vojni odsek dužan je da uz poziv za regrutovanje dostavi vojnom obvezniku i obaveštenje o pravu građana na prigovor savesti i zakonskim rešenjima za njegovo ostvarivanje.”

U praksi se ovaj član Uredbe ne poštuje i postoji mnogo slučajeva dezinformisanja od strane nadležnih institucija.

05. Gdje se može obavljati civilna služba?

Po Uredbi civilna služba se obavlja u Zdravstvenim, Humanitarnim, Socijalnim, Opštespasilačkim i drugim Ustanovama od javnog interesa. Član 27 stav 2 Uredbe o vršenju vojne obaveze glasi:

"Regrut iz člana 26a. ove uredbe, koji vojni rok služi u civilnoj službi, upućuje se na služenje vojnog roka u zdravstvene, opšte spasilačke organizacije, organizacije za rehabilitaciju invalida i u druge organizacije i ustanove koje se bave delatnošću od opšteg interesa koje odredi ministar odbrane, po pravilu u mestu prebivališta regruta.

06. Da li prigovarač služi u mjestu iz kojeg dolazi?

Po Uredbi član 27 stav 2 i Upustvu član 5 stav 2 i 3 civilna služba se vrši po pravilu u mestu prebivališta prigovarača, ako ne u mestu prebivališta regruta ne postoji određena oraginzacija, onda u najbližem mestu njegovom mestu prebivališta gde takva organizacija postoji.

07. Koji su kriteriji za prijem pravnih osoba u organizaciju civilne službe?

Ovo pitanje regulisano članom 27 stav 2 i 4 Uredbe o vršenju vojne obaveze i članom 5 stav 1 Uputstva, kojima je uređeno da Ustanove (pravna lica) određuje ministar odbrane i da ustanove ili organizacije potpisuju ugovor sa Ministarstvom odbrane, kojima se uređuju međusobna prava i obaveze. Sem opisa rada ustanova ili organizacija (zdravstvene, opšte spasilačke organizacije, organizacije za rehabilitaciju invalida i u druge organizacije i ustanove koje se bave delatnošću od opšteg interesa) ne postoje jasni kriterijumi za prijem pravnih lica.

08. Kako izgleda aplikacija za pravnu osobu? (opis posla, obaveze, zahtjev za profilom)

Jasna i javno objavljena aplikacija ne postoji. Ustanova šalje zahtev Ministarstvu odbrane sa opisom poslova i obrazovnih profila koji su im potrebni uz mišljenje civilnog ministarstva, koje je zaduženo za oblast rada ustanove(pravnog lica). Poptisuje se i ugovor sa ministartvom odbrane, gde se uređuju međusobna prava i obaveze ustanova ili organizacija i Ministarstva odbrane u odnosu na regrute koji civilnu službu vrše u toj ustanovi ili organizaciji.

09. Da li se ažurira aplikacija organizacije za prijem prigovarača – koliko vrijedi? Da li se podnosi za svaki uputni rok ponovno?

Ažurira se novim ustanovama, ali ne postoji vremenski rok u kome je obavezno ažuriranje, ne podnosi se za svaki pozivni rok ponovo.

10. Da li se jednom aplicira za sticanje prava za prijem prigovarača u službu ili se to mora raditi za svaku klasu pojedinačno? Da li se reevaluira aplikacija za status pravne osobe, koliko često i ko je reevaluira?

Ne postoji reevaluacija i aplicira se samo jednom, dok ustanova ne zaželi da promeni svoju aplikaciju.

12. Ko vrši odabir pravnih osoba i koliko često i na osnovu čega?

Ovo pitanje regulisano članom 27 stav 2 i 4 Uredbe o vršenju vojne obaveze i članom 5 stav 1 Uputstva, kojima je uređeno da ustanove ili organizacije (pravna lica) određuje Ministar odbrane.

13. Da li su i NVO-i uključeni u proces civilne službe?

Ne postoji kriterijum za uključivanje NVO, postoji samo vrlo širok opis rada organizacija iz (član 27 stav 2 uredbe, po ovom stavu se može zaključiti da sve organizacije sa delatnošću od javnog interesa bez obzira na pravni status mogu biti uključene u proces civilne službe), a do sada su uključeni Savezi paraplegičara i kvadriplegičara, Društva Crvenog Krsta i Zadužbina manastira Hilandar. Navedene organizacije imaju status NVO. Generalno NVO nisu uključeni u proces civilne službe.

14. Kakve su sve organizacije uključene u civilnu službu, (broj): državne institucije, medicinske, humanitarne, NVO, kulturne, sportske, vjerske, i sl.?

Civilna služba se obavlja i pravnim licima i to na teritoriji R.Srbije: Centri za socijalni rad – 121, Domska odeljenja za smeštaj starih u okviru centra za socijalni rad – 7, Domovi za stare i penzionere – 7, Gerontološki centri – 24, Zdravstvene ustanove – 180, Ustanove socijalne zaštite – 13, Ustanove za smeštaj lica ometenih u mentalnom razvoju, invalidskih i duševno obolelih – 13, Druge ustanove i organizacije – 4; na teritoriji R Crne Gore: Zdravstvene ustanove – 18, Obrazovne ustanove – osnovne škole – 152, Specijalna odeljenja pri osnovnim školama, zavodi, centri i domovi – 16, Obrazovne ustanove – predškolske institucije – 18, Opšte spasilačke organizacije – 2.

15. Ko vrši uput prigovarača i u koje pravne osobe?

Slanje u civilnu službu vrši komisija za civilnu službu pri vojnom odseku u svakoj opštini u SCG.

16. Da li prigovarač može odabrati pravnu osobu u kojoj bi služio i kako teče procedura?

Ne postoji zakonska obaveza poštovanja izbora ustanove, ali je praksi to moguće dobijanjem i podnošenjem pozivnog pisma od iste koje ne mora biti ispoštovano.

17. Kakve poslove civilni obveznik može obavljati unutar pravnih osoba i ko to i na osnovu čega odlučuje?

Poslovi koje obavlja prigovarač prema Uputsvu MO moraju biti u skladu sa obrazovanjem, naklonostima i opredeljenjem. Zaduženje u ustanovi dobija od nadređenog lica u ustanovi i uglavnom se postavljaju po sistematizacija radnih mesta, koja već postoji u ustanovi (već određena radna mesta za stalno ili privremeno zaposlene).

18. Kako prigovarač stupa u kontakt s pravnom osobom?

Danom polaska u civilnu službu, po regulativi ne postoji raniji kontakt.

19. Da li organizacije pravne osobe prije dolaska prigovarača imaju bilo kakve treninge/edukaciju koji se tiču prava i obaveza prigovarača i pravnih osoba tokom trajanja civilne službe?

Ne

20. Ko vrši monitoring civilne službe?

Monitoring vrši odgovorno lice u ustanovi (lice zaduženo za odvijanje civilne službe ili direktor ustanove tj. pravni zastupnik).

21. Da li postoji sistem izvještavanja i kakav?

Da, jednom mesečno se šalju izveštaji o radu regruta nadležnom vojnom odseku.

22. Kakve vrste sankcija postoje u slučaju neizvršavanja obaveza od strane prigovarača?

Ova odredba je regulisana članom 27b Uredbe koji glasi:

"Služenje vojnog roka u civilnoj službi ili službi bez oružja prekinuće se vojniku koji za vreme trajanja službe izvrši radnju koja je protivna razlozima zbog kojih je upućen u tu službu (tuča, upotreba hladnog ili vatrenog oružja, nasilničko ponašanje i sl.), kao i u slučaju neizvršavanja radnih dužnosti. Takvo lice koje je vojni rok služilo u civilnoj službi uputiće se na služenje vojnog roka u vojnu jedinicu iz člana 27. stav 1. ove uredbe, a lice koje je vojni rok služilo bez oružja uputiće se na služenje vojnog roka sa oružjem u smislu člana 22. stav 1. ove uredbe.

Rešenje o prekidu služenja vojnog roka u civilnoj službi ili službi bez oružja vojniku iz stava 1. ovog člana donosi vojni odsek koji je tog vojnika uputio na odsluženje vojnog roka."

23. Da li postoji civilna knjižica i šta ona podrazumjeva?

Postoji civilna knjižica, evidenciju vodi nadležni vojni odsek. Piše se gde je i kako odslužio civilnu službu i dr.

24. Koji su osnovi za traženje premještaja iz jednog pravnog lica u drugo i kome se podnosi zahtjev?

Ne postoje zakonske osnove, ali je moguće tražiti premeštaj u slučaju kršenja prava, upraksi ne postoji slučaj premeštaja.

25. Na osnovu čega i kako pravna osoba može zatražiti premještaj prigovarača ili da zatraži nove?

Ovo pitanje nije regulisano ni uredbom o vršenju vojne obaveze niti uputstvom Ministarstva odbrane. U praksi ne postoji slučaj premeštaja po zahtevu ustanove ili organizacije u kojoj se odvija civilna služba.

26. Da li je moguće prekid vojnog odnosno premještaj sa vojnog na civilno služenje i obratno?

Član 26 stav 5 Uredbe reguliše ovo pitanje i glasi:

"Zahtev za služenje vojnog roka bez oružja može podneti i vojnik na odsluženju vojnog roka, pre isteka jedne trećine vojnog roka. Nadležni vojni starešina takav zahtev prosleđuje vojnom odseku u roku od 48 sati."

Kao i član 5 Uputstva ministarstva odbrane alineja 15 stav 2 koji glasi:

"Ukoliko vojnik koji se nalazi na služenju vojnog roka u Vojsci pre isteka jedne trećine vojnog roka podnese zahtev za služenje vojnog roka u civilnoj službi, vreme koje je proveo na služenju vojnog roka u Vojsci uračunava mu se u odobreno služenje vojnog roka u civilnoj službi."

27. Da li prigovarač može odustati od civilne službe i kako?

Može odustati, ali mu se vreme provedeno u civilnoj ne uračunava u vojni rok.

28. Da li se može odgoditi Civilno služenje, na osnovu kojih razloga i do kada?

Da, na osnovu istih normi koje važe za vojnog obveznika. Odluku o dolaganju donosi nadležni vojni odsek.

Uredba o vršenju vojne obaveze član 35 glasi:

"Služenje vojnog roka može se odložiti na zahtev regruta:

- 1) ako se iz inostranstva vratio u zemlju radi služenja vojnog roka, a nije u mogućnosti da porodicu zbrine do dana određenog za upućivanje u Vojsku;
- 2) ako u porodičnom domaćinstvu nema drugog člana sposobnog za privređivanje, a neophodno je da obavi neodložne poljoprivredne radove;

3) ako je primljen u radni odnos na neodređeno vreme, a zbog upućivanja na služenje vojnog roka ne bi bio u mogućnosti da se javi na rad u vreme koje mu je određeno;

4) ako je zasnovao radni odnos u svojstvu pripravnika - do završetka pripravničkog staža;

5) ako u zajedničkom domaćinstvu ima samo članove domaćinstva kojima je za svakodnevne životne potrebe neophodna pomoć i nega drugog lica.

Uz zahtev za odlaganje služenja vojnog roka regrut prilaže i odgovarajuće dokaze (uverenje, potvrdu i sl.).“

Članovi zakona o vojsci Jugoslavije koji se odnose na prekid odlaganje vojnog roka:

Član 301.

„Na služenje vojnog roka upućuju se regruti koji su ocenjeni sposobnim ili ograničeno sposobnim za vojnu službu kad navrše 21 godinu života.

Regrut koji je upisan na fakultet, odnosno drugu visoku ili višu školu upućuje se na služenje vojnog roka kad završi fakultet, odnosno drugu visoku ili višu školu, ali najdocnije do kraja novembra kalendarske godine u kojoj navršava 27 godina života.“

Član 308.

„Služenje vojnog roka na zahtev regruta odlaže se:

1) regrutu koji po propisima kojima se uređuje zaštita porodice lica na obaveznoj vojnoj službi stiče svojstvo hranioca porodice ako bi upućivanjem na služenje vojnog roka njegova porodica bila dovedena u težak materijalni položaj - dok te okolnosti traju, a najdocnije do kraja novembra kalendarske godine u kojoj navršava 27 godina života;

2) polovini, odnosno većem broju regruta ako je njihov broj neparan, koji su članovi jednog domaćinstva, ako se jedan ili više članova tog domaćinstva upućuje ili se već nalazi na služenju vojnog roka -za vreme dok taj član, odnosno druga polovina članova tog domaćinstva ne odsluži vojni rok ili ne bude iz drugih razloga otpušten iz Vojske, a najdocnije do kraja novembra kalendarske godine u kojoj navršavaju 27 godina života;

3) ako bi usled smrti ili teške bolesti u porodici ili usled elementarne nepogode porodica regruta bila dovedena u težak položaj njegovim upućivanjem na služenje vojnog roka -za vreme dok ti razlozi postoje, a najduže za godinu dana.

Na zahtev regruta, služenje vojnog roka se, iz opravdanih porodičnih ili drugih razloga, može odložiti najduže za godinu dana.

Izuzetno od odredbe stav 4. ovog člana, regrutu - vrhunskom sportisti ili članu državne reprezentacije, regrutu - vrhunskom umetniku ili regrutu -vrhunskom naučnom istraživaču može se na zahtev nadležnog saveznog ministra odložiti služenje vojnog roka najdocnije do kraja novembra kalendarske godine u kojoj navršava 27 godina života.

Regruti iz stava 5. ovog člana službe vojni rok po posebnim programu i dinamici koju utvrdi savezni ministar za odbranu.“

29. U kojim slučajevima je moguć prekid civilne službe?

Uredba o vršenju vojne obaveze o prekidu:

Član 27b.

“Služenje vojnog roka u civilnoj službi ili službi bez oružja prekinuće se vojniku koji za vreme trajanja službe izvrši radnju koja je protivna razlozima zbog kojih je upućen u tu službu (tuča, upotreba hladnog ili vatrenog oružja, nasilničko ponašanje i sl.), kao i u slučaju neizvršavanja radnih dužnosti. Takvo lice koje je vojni rok služilo u civilnoj službi uputiće se na služenje vojnog roka u vojnu jedinicu iz člana 27. stav 1. ove uredbe, a lice koje je vojni rok služilo bez oružja uputiće se na služenje vojnog roka sa oružjem u smislu člana 22. stav 1. ove uredbe.

Rešenje o prekidu služenja vojnog roka u civilnoj službi ili službi bez oružja vojniku iz stava 1.

ovog člana donosi vojni odsek koji je tog vojnika uputio na odsluženje vojnog roka."

Članovi zakona o vojsci Jugoslavije o prekidu:

Član 309.

„Služenje vojnog roka prekida se:

1) vojniku koji je u toku služenja vojnog roka ocenjen privremeno nesposobnim za vojnu službu;

2) vojniku koga je u toku služenja vojnog roka pravnosnažnom presudom sud osudio na kaznu maloletničkog zatvora ili na bezuslovnu kaznu zatvora -dok kaznu ne izdrži ili dok ne bude pušten na uslovni otpust;

3) vojniku protiv koga je u toku služenja vojnog roka pokrenut krivični postupak zbog krivičnog dela učinjenog pre stupanja na služenje vojnog roka, za koje se goni po službenoj dužnosti -ako je za to delo predviđena kazna zatvora preko tri godine.

4) vojniku koji je primljen na školovanje u vojnu akademiju, vojnu školu, policijsku akademiju, višu i srednju školu unutrašnjih poslova ili školu unutrašnjih poslova u trajanju od najmanje godinu dana, danom kada je jedinica primila odluku o njegovom prijemu na školovanje.

Izuzetno od odredbe stava 1. tačka 2. ovog člana, služenje vojnog roka se ne prekida vojniku koji je pravnosnažnom presudom osuđen na kaznu maloletničkog zatvora do dve godine ili na bezuslovnu kaznu zatvora do dve godine, a kome do završetka služenja vojnog roka ne ostaje više od šest meseci.“

Član 310.

„Vojniku se služenje vojnog roka, na njegov zahtev, može prekinuti zbog smrti ili teške bolesti u porodici ili zbog elementarne nepogode, ako bi njegova porodica bila dovedena u težak položaj zbog njegove odsutnosti za vreme dok postoje ti razlozi, a najduže za godinu dana.

Služenje vojnog roka može se prekinuti vojniku sportisti radi priprema i njegovog učešća u sastavu reprezentacije Jugoslavije na svetskom ili evropskom takmičenju ili na olimpijskim igrama, vojniku -vrhunskom umetniku - radi priprema i učešća na evropskim ili svetskim umetničkim manifestacijama, vojniku -naučnom istraživaču - radi stručnog i istraživačkog rada od izuzetnog značaja.

Zahtev za prekid služenja vojnog roka iz stava 2. ovog člana podnosi nadležni savezni ministar, a taj prekid može da traje najduže godinu dana.“

Odluku o prekidu donosi nadležni vojni odsek.

30. Da li postoji novčana nadoknada za civilnog obveznika i koliko ona iznosi?

Da, mesečna novčana nadoknada (u visini vojničke naknade)u iznosu od 308 din mesečno (4,5 EUR) i troškovi prevoza.

31. Koje troškove civilne službe snosi država a koje pravno lice?

Sve troškove snosi država, sa tim da isplate naknade i troškova prevoza uglavnom kasne.

32. Da li izbor civilnog služenja nosi sa sobom neke posledice ili otežavajuće okolnosti za progovarača?

Ne postoje posledice ili otežavajuće okolnosti po izbor civilnog služenja.

33. Da li postoji mogućnost ranijeg otpusta iz civilne službe odnosno skraćanja trajanja?

Moguće je skraćivanje vojnog roka po odluci Predsednika Državne zajednice Srbija i Crna Gora do mesec dana i automatski se skraćuje i civilna služba za tu klasu.

34. Da li postoji mogućnost odsustva i koliko ono iznosi?

Prigovarač ima pravo na redovno odsustvo u trajanju od 15 radnih dana i pravo na nagradno odsustvo u najduže u trajanju do 30 radnih dana. Prigovarač može dobiti nagradno odsustvo u trajanju do 30 radnih dana za posebna zalaganja u obavljanju poslova koji su mu povereni. Međutim u izvednim slučajevima prigovarač ima pravo na odsustvo do 7 dana i to u slučajevima: sklapanja braka, rođenje deteta, privatnih poslova, polaganja ispita i smrti užeg člana porodice.

35. Ko donosi odluke o dodjeli odsustva?

Odluku o odsustvu donosi direktor ustanove i obavezan je da izvesti vojni odsek u redovnom mesečnom izveštaju.

36. Kakve su obaveze prigovarača nakon odsluženja civilne službe?

Prigovarač savesti nakon odsluženja, je vojni obveznik i u slučaju pozivanja od strane vojnog odseka biva raspoređen na dužnosti koje ne zahtevaju nošenje oružja.

37. Da li postoje i koje su to osobe u pravnom licu koje su uključene u proces služenja civilne službe i koja im je uloga?

Nadležna osoba u ustanovi, a ako ne postoji onda odgovorno lice ustanove (Dirketor).

38. Da li postoje i koje su to osobe u državnim institucijama koje su uključene u proces služenja civilne službe i koja im je uloga? Koja institucija ih određuje?

Postoje 52 Komisije za civilnu službu pri vojnim odsecima u svakoj opštini u SCG, određuje ih Mnistartvo odbrane

HRVATSKA

Postojeći model civilne službe

01. Da li je Civ. Služba regulisana zakonom i kojim?

U Republici Hrvatskoj, Civilna služba je regulirana Zakonom o civilnoj službi.

02. Da li civilno služenje postoji u praksi i od kada?

Civilna služba u civilnim institucijama kreće otprilike 97.-98., a do tada je postojala služba unutar vojarne bez oružja.

03. Kolika je dužina civilne službe u odnosu na vojnu službu?
Civilna služba traje 8 mjeseci, a vojni rok 6 mjeseci.

04. Da li u zakonu o civilnoj službi postoji obaveza informisanja regruta o izboru načina služenja?

U članku 5. Zakona o civilnoj službi postoji obaveza informiranja novaka od strane ureda za obranu prilikom upisa u vojnu evidenciju o pravu na prigovor savjesti.

05. Gdje se može obavljati civilna služba?

Civilna služba obavlja se u pravnim osobama koje obavljaju znanstvenu, obrazovnu, odgojnu, kulturnu, športsku, socijalnu, zdravstvenu, sanitarnu ili humanitarnu djelatnost u Republici Hrvatskoj te u državnim tijelima i tijelima jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave (u daljnjem tekstu: pravne osobe i tijela). Civilna služba može se obavljati i u udrugama koje najmanje tri godine djeluju u području promicanja i zaštite ljudskih prava, zaštite zdravlja i unapređenja kvalitete življenja, skrbi o osobama s invaliditetom, skrbi o djeci, zaštiti okoliša i održivog razvoja, socijalne skrbi, djelovanja mladih, demokratizacije i razvoja civilnoga društva i kulture.

06. Da li prigovarač služi u mjestu iz kojeg dolazi?

Prilikom upućivanja prigovarača na civilnu službu, gleda se da bude što bliže njegovu mjestu boravka. Ako civilnu službu obavlja u mjestu daljem od 80km od mjesta boravka, ima pravo na besplatan smještaj..

07. Koji su kriteriji za prijem pravnih osoba u organizaciju civilne službe?

Pravne osobe moraju zadovoljavati kriterije određene Pravilnikom o određivanju pravnih osoba i tijela u kojima se obavlja civilna služba u Republici Hrvatskoj (Nardone novine 84/04).

08. Kako izgleda aplikacija za pravnu osobu? (opis posla, obaveze, zahtjev za profilom)

Nema posebnog formulara za uvrštavanje na popis ustanova. Pravna osoba treba poslati zahtjev za uvrštavanje na popis ustanova.

09. Da li se ažurira aplikacija organizacije za prijem prigovarača – koliko vrijedi? Da li se podnosi za svaki uputni rok ponovno?

Ustanova na popisu ostaje sve dok sama ne zatraži brisanje ili ju povjerenstvo ne izbriše sa popisa zbog kršenja Zakona. Popis se ažurira neprestano.

10. Da li se jednom aplicira za sticanje prava za prijem prigovarača u službu, ili se to mora raditi za svaku klasu pojedinačno? Da li se reevaluira aplikacija za status pravne osobe, koliko često i ko je reevaluira?

Budući da u civilnoj službi ne postoje termini odlaska na civilnu službu kao na služenje vojnog

roka, već se prigovarači praktički svakodnevno upućuju na obavljanje civilne službe, ne postoji zakonska odredba koja bi definirala da ustanova mora aplicirati za svaku klasu.

12. Ko vrši odabir pravnih osoba i koliko često i na osnovu čega?

Odabir pravnih osoba vrši Povjerenstvo za civilnu službu na temelju provjere da li zadovoljava kriterije. Odabir se vrši konstantno, ovisno o pristiglim zahtjevima za uvrštavanje na popis.

13. Da li su i NVO-i uključeni u proces civilne službe?

Civilna služba se može obavljati i u nevladinim udrugama.

14. Kakve su sve organizacije uključene u civilnu službu, (broj): državne institucije, medicinske, humanitarne, NVO, kulturne, sportske, vjerske, i sl.?

Obrazovne/odgojne (14), državne institucije (12), medicinske (17), humanitarne (12), kulturne (14), i druge.

15. Ko vrši uput prigovarača i u koje pravne osobe?

Upućivanje na civilnu službu vrši Povjerenstvo za civilnu službu.

16. Da li prigovarač može odabrati pravnu osobu u kojoj bi služio i kako teče procedura?

Prigovarač savjesti može izraziti svoju želju o mjestu obavljanja civilne službe, ali ju povjerenstvo nije dužno poštivati. Međutim, povjerenstvo u pravilu prihvaća želje prigovarača savjesti.

17. Kakve poslove civilni obveznik može obavljati unutar pravnih osoba i ko to i na osnovu čega odlučuje?

Povjerenstvo određuje ustanovu na temelju prigovaračeve stručne spreme. U ustanovi poslove određuje osoba zadužena za prigovarače savjesti (najčešće ravnatelj/ica ustanove).

18. Kako prigovarač stupa u kontakt s pravnom osobom?

Prigovarač savjesti dobija poziv na kojemu piše mjesto i vrijeme početka civilne službe.

19. Da li organizacije pravne osobe prije dolaska prigovarača imaju bilo kakve treninge/edukaciju koji se tiču prava i obaveza prigovarača i pravnih osoba tokom trajanja civilne službe?

Ustanove prije primanja prigovarača savjesti na civilnu službu, ne prolaze nikakvu edukaciju vezano za obaveze i prava prigovarača savjesti i ustanova za vrijeme obavljanja civilne službe.

20. Ko vrši monitoring civilne službe?

Monitoring civilne službe obavlja Povjerenstvo za civilnu službu, međutim zbog velike količine zahtjeva, monitoring se trenutno ne vrši. Također u ustanovi postoji osoba zadužena za praćenje

rada prigovarača savjesti.

21. Da li postoji sistem izvještavanja i kakav?

Ne postoji nikakav konstantni sistem izvještavanja, ali su podaci Povjerenstva javni.

22. Kakve vrste sankcija postoje u slučaju neizvršavanja obaveza od strane prigovarača?

Sankcije u slučaju neizvršavanja obaveza od strane prigovarača savjesti su novčane, a u slučaju neopravdanog neprekidnog izostanka više od 30 dana – ukidanje prava na civilnu službu.

23. Da li postoji civilna knjižica i šta ona podrazumjeva?

Postoji civilna iskaznica koja služi za identifikaciju i dokaz o obavljenoj civilnoj službi.

24. Koji su osnovi za traženje premještaja iz jednog pravnog lica u drugo i kome se podnosi zahtjev?

Osnove za traženje premještaja se nalaze u Zakonu o civilnoj službi. Potrebno je podnijeti zahtjev uz obrazloženje razloga Povjerenstvu za civilnu službu.

25. Na osnovu čega i kako pravna osoba može zatražiti premještaj prigovarača ili da zatraži nove?

Pravna osoba premještaj i nove prigovarače savjesti ostvaruje temeljem zahtjeva Povjerenstvu za civilnu službu koji se zatim razmatra.

26. Da li je moguć prekid vojnog odnosno premještaj sa vojnog na civilno služenje i obratno?

Moguć je premještaj iz služenja vojnog roka na civilnu službu i obrnuto na temelju predanog zahtjeva.

27. Da li prigovarač može odustati od civilne službe i kako?

Prigovarač savjesti može odustati od civilne službe ako preda zahtjev za ukidanjem rješenja kojim mu se odobrava obavijesti Povjerenstvo za civilnu službu da odustaje od prigovora savjesti.

28. Da li se može odgoditi Civilno služenje, na osnovu kojih razloga i do kada?

Obavljanje civilne službe može se na zahtjev novaka odgoditi najviše do jedne godine, a najkasnije do 30. lipnja kalendarske godine u kojoj on navršava 27 godina:

1. ako u zajedničkom kućanstvu nema drugog člana sposobnog za privređivanje, a prijeko je potrebno obaviti neodgodive poslove koji se bez njegove nazočnosti ne mogu obaviti bez znatne štete za domaćinstvo,

2. ako se zaposlio u svojstvu vježbenika – do završetka vježbeničkog staža,

3. ako u zajedničkom kućanstvu ima samo članove kojima je za svakodnevne životne potrebe prijeko potrebna pomoć i njega druge osobe,

4. ako se iz zajedničkog kućanstva u isto vrijeme upućuju na služenje vojnog roka ili obavljanje

civilne službe dva ili više članova, odnosno ako se neki od njih već nalaze na služenju vojnog roka ili obavljanju civilne službe – dok se jedan od njih ne vrati sa služenja vojnog roka ili obavljanja civilne službe,

5. ako ima utvrđen datum za sklapanje braka – najdulje 3 mjeseca.

Novaku se može na osobni zahtjev i na zahtjev Hrvatskog olimpijskog odbora, odnosno pripadajućeg nacionalnog športskog saveza odgoditi civilna služba najviše do 1 godine, a najkasnije do 30. lipnja kalendarske godine u kojoj novak navršava 27 godina radi njegovog sudjelovanja na Olimpijskim i Mediteranskim igrama, Univerzijadi, svjetskim i europskim prvenstvima, svjetskim i europskim kupovima, međunarodnim natjecanjima mladeži (Europski olimpijski festival mladeži-EYOF, Svjetske igre mladeži-WYG, Igre mladeži Alpe-Jadran), službenim međunarodnim natjecanjima i državnim prvenstvima.

29. U kojim slučajevima je moguć prekid civilne službe?

Obavljanje civilne službe prekida se:

1. civilnom ročniku kojega je nadležno tijelo tijekom obavljanja civilne službe ocijenilo nesposobnim za civilnu službu, odnosno privremeno nesposobnim za civilnu službu,
2. civilnom ročniku kojega je pravomoćnom sud osudio na kaznu maloljetničkog zatvora ili na bezuvjetnu zatvorsku kaznu, dok ne izdrži kaznu ili dok ne bude uvjetno pušten,
3. civilnom ročniku kojega je sud pravomoćnom presudom osudio na bezuvjetnu zatvorsku kaznu dulju od šest mjeseci, dok ne izdrži kaznu ili dok ne bude uvjetno pušten,
4. civilnom ročniku protiv kojega je pokrenut kazneni postupak za djela za koja se goni po službenoj dužnosti, ako je za to djelo predviđena kazna zatvora dulja od tri godine,
5. civilnom ročniku koji samovoljno i neopravdano izostane sa civilne službe neprekidno dulje od 10, ali ne dulje od 30 dana.

30. Da li postoji novčana nadoknada za civilnog obveznika i koliko ona iznosi?

Ne postoji novčana naknada za civilnog ročnika.

31. Koje troškove civilne službe snosi država a koje pravno lice?

Civilni ročnik za vrijeme obavljanja civilne službe ima pravo na zaštitnu odjeću i na osigurani smještaj ako obavlja civilnu službu izvan mjesta boravišta udaljenog više od 80 km.

Civilni ročnici za vrijeme obavljanja civilne službe ostvaruju pravo na zdravstvenu zaštitu, zdravstveno osiguranje i prava u slučaju stradanja, oboljenja ili pogoršanja bolesti za vrijeme civilne službe prema propisima kojima su uređena ova prava osoba koje izvršavaju vojnu obvezu u Oružanim snagama Republike Hrvatske. Civilni ročnici za vrijeme civilne službe imaju prava iz radnog odnosa, socijalne skrbi, zapošljavanja, mirovinskog i invalidskog osiguranja i druga prava kao i osobe koje se nalaze na služenju vojnog roka. Sve te troškove snosi država.

32. Da li izbor civilnog služenja nosi sa sobom neke posljedice ili otežavajuće okolnosti za progovarača?

Nakon prihvaćanja prigovora savjesti i odobravanja civilne službe, prigovarač ne snosi nikakve posljedice jer se u svakom trenutku može odreći prava na prigovor savjesti te se upućuje na služenje vojnog roka tj. prebacuje se u pričuvni sastav i biva pozivan na vojne vježbe.

33. Da li postoji mogućnost ranijeg otpusta iz civilne službe odnosno skraćanja trajanja? Postoji mogućnost ranijeg otpusta tj. skraćanja trajanja civilne službe na zahtjev predsjednika RH.

34. Da li postoji mogućnost odsustva i koliko ono iznosi?
Civilni ročnik za vrijeme obavljanja civilne službe ima pravo na dopust od 15 dana. Zbog naročitog zalaganja u obavljanju povjerenih mu poslova za vrijeme civilne službe civilnom ročniku se može odobriti nagradni dopust od 5 do 10 dana.
Civilni ročnik ima pravo na izvanredni dopust u trajanju do pet dana u slučaju:

1. sklapanja braka,
2. rođenja djeteta,
3. polaganja ispita,
4. smrti člana uže obitelji.

35. Ko donosi odluke o dodjeli odsustva?
Rješenje o dopustu donosi ovlaštena osoba u pravnoj osobi ili čelnik u tijelu za praćenje rada civilnog ročnika i o tome obavještava Povjerenstvo.

36. Kakve su obaveze prigovarača nakon odsluženja civilne službe?
Pripadnici pričuvnog sastava (u daljnjem tekstu: civilni pričuvnici) su obveznici civilne zaštite i sudjeluju u raznim oblicima civilne obveze, a u slučaju elementarnih nepogoda, ratnog stanja ili drugih oblika neposredne ugroženosti obavljaju poslove na koje ih rasporede nadležna tijela za civilnu zaštitu i obranu.

Civilni pričuvnik može provesti u obavljanju civilne službe najviše dva mjeseca u jednoj godini.

37. Da li postoje i koje su to osobe u pravnom licu koje su uključene u proces služenja civilne službe i koja im je uloga?
U svakoj ustanovi postoji osoba zadužena za prigovarače savjesti koja ih raspoređuje na poslove, odobrava dopust, zaprima žalbe prigovarača savjesti o kršenjima njihovih prava i sl.

38. Da li postoje i koje su to osobe u državnim institucijama koje su uključene u proces služenja civilne službe i koja im je uloga? Koja institucija ih određuje?
Postoji Povjerenstvo za civilnu službu koje rješava zahtjeve za civilnu službu i premještaje, upućuje prigovarače na civilnu službu, predlaže popis ustanova i sl. Također ministar zdravstva i socijalne skrbi potpisuje pravilnike i proširuje popis ustanova te bira članove/ice Povjerenstva i njihove zamjenike/ce.

MAKEDONIJA

Postojeći model civilne službe

01. Da li je Civ. Služba regulisana zakonom i kojim?
Zakonom Odbrane 2001.

02. Da li civilno služenje postoji u praksi i od kada?
Od januarske klase 2003.

03. Kolika je dužina civilne službe u odnosu na vojnu službu?
Civilna služba traje 10 naspram 6 meseci vojne službe.

04. Da li u zakonu o civilnoj službi postoji obaveza informisanja regruta o izboru načina služenja?
Ne.

05. Gdje se može obavljati Civ.slужba?
U javnim, medicinskim ustanovama, humanitarnim organizacijama i protivpozarnim domovima.

06. Da li prigovarač služi u mjestu iz kojeg dolazi?
Najcesce, mada ima i iskljucaka.

07. Koji su kriteriji za prijem pravnih osoba u organizaciju civilne službe?
Da budu javne, medicinske ustanove, humanitarne organizacije ili protivpozarni domovi.

08. Kako izgleda aplikacija za pravnu osobu? (opis posla, obaveze, zahtjev za profilom)
Nema sheme, zahtev za prijem se podnosi MO i obrazlaze se potreba, t.j. radni zadaci na koje bi prigovarač bio angazovan.

09. Da li se ažurira aplikacija organizacije za prijem prigovarača – koliko vrijedi? Da li se podnosi za svaki uputni rok ponovno?
Azurira se po potrebi. MO pred svaku klasu upućuje pismo organizacijama koje su već na listi. Azurira se ukoliko se neka nova organizacija uključi.

10. Da li se jednom aplicira za sticanje prava za prijem prigovarača u službu, ili se to mora raditi za svaku klasu pojedinačno? Da li se reevaluira aplikacija za status pravne osobe, koliko često i ko je reevaluira?
U praksi, aplicira se za svaki prigovarač pojedinačno, sa opisom posla.

12. Ko vrši odabir pravnih osoba i koliko često i na osnovu čega?

Odabir vrši MO, po traženju organizacija. Kriterijumi dostupni, su: da budu javne, medicinske ustanove, humanitarne organizacije ili protivpozarni domovi.

13. Da li su i NVO-i uključeni u proces civilne službe?

Da, dve NVO.

14. Kakve su sve organizacije uključene u civilnu službu, (broj): državne institucije, medicinske, humanitarne, NVO, kulturne, sportske, vjerske, i sl.?

10 različitih Medicinskih ustanova

3 centra socijalne skrbi

19 teritorijalnih protivpozarnih domova

2 humanitarne NVO

7 javnih ustanova različitog tipa (starski domovi, centri za rehabilitaciju...)

15. Ko vrši uput prigovarača i u koje pravne osobe?

Sektor civilne odbrane i kriznog menadžmenta (MO)

16. Da li prigovarač može odabrati pravnu osobu u kojoj bi služio i kako teče procedura?

Ne.

17. Kakve poslove civilni obveznik može obavljati unutar pravnih osoba i ko to i na osnovu čega odlučuje?

O poslovima koje ce da prigovarač obavlja odlucuje rukovodstvo organizacije gde je raspoređen.

18. Kako prigovarač stupa u kontakt s pravnom osobom?

Nema direktne komunikacije između pravnog lica i obveznika civilne službe prije početka njegove službe, već prigovarač dolazi u pravno lice na osnovu poziva za civilnu službu koji mu upućuje lokalno Oddelenje odbrane.

19. Da li organizacije pravne osobe prije dolaska prigovarača imaju bilo kakve treninge/edukaciju koji se tiču prava i obaveza prigovarača i pravnih osoba tokom trajanja civilne službe?

Ne.

20. Ko vrši monitoring civilne službe?

Pravno lice, odnosno organ u kojem se obavlja civilna službu, određuje osobu za praćenje rada obveznika civilne službe. Zakonom odbrane, kontrolu vrši i Ministarstvo odbrane. U praksi, Ministarstvo odbrane (lokalno oddeljenje odbrane) kontrolira ustanovu, a ne prigovarača licno.

21. Da li postoji sistem izvještavanja i kakav?

Odnosi su na relaciji organizacija – ministarstvo odbrane.

22. Kakve vrste sankcija postoje u slučaju neizvršavanja obaveza od strane prigovarača?

Nije definisano zakonski nikako.

23. Da li postoji civilna knjižica i šta ona podrazumjeva?

Ne, postoji vojna knjižica u koju se upisuje da obveznik služi civilno.

24. Koji su osnovi za traženje premještaja iz jednog pravnog lica u drugo i kome se podnosi zahtjev?

Zahtjev se podnosi lokalnom Oddeljenju za odbranu.

Na osnovu zahtjeva pravnog lica u slučaju da prigovarač ne ispunjava svoje obaveze, ili na osnovu zahtjeva prigovarača koji smatra da njegove profesionalne sposobnosti ne mogu zadovoljiti potrebe pravnog lica.

25. Na osnovu čega i kako pravna osoba može zatražiti premještaj prigovarača ili da zatraži nove?

Na osnovu potreba pravnog lica putem Zahtjeva koji se podnosi lokalnom oddeljenju odbrane, koji to prepraca Sektoru civilne odbrane i kriznog menadžmenta..

26. Da li je moguć prekid vojnog odnosno premještaj sa vojnog na civilno služenje i obratno, ili premještaj iz jedne pravne osobe u drugu?

Zakonski – da.

27. Da li prigovarač može odustati od civilne službe i kako?

Jedino da zatraži premestaj u kasarnu.

28. Da li se može odgoditi Civilno služenje, na osnovu kojih razloga i do kada?

Da, na osnovu istih normi koje važe za sve vojne obveznike.

29. U kojim slučajevima je moguć prekid civilne službe?

Prekid civilne službe je moguć iz razloga utvrđenih Zakonom i ukoliko su ocjenjeni nesposobnim, odnosno privremeno nesposobnim za vojnu – civilnu službu.

30. Da li postoji novčana nadoknada za civilnog obveznika i koliko ona iznosi?

Da, mjesečna novčana nadoknada u iznosu od oko 700 mkd, nadoknade za hranu – 45 mkd i putne troškove – 900 mkd.

31. Koje troškove civilne službe snosi država a koje pravno lice?

Sve troškove snosi država.

32. Da li izbor civilnog služenja nosi sa sobom neke posljedice ili otežavajuće okolnosti za progovarača?

Ne postoje zakonska ograničenja po nijednom osnovu.

33. Da li postoji mogućnost ranijeg otpusta iz civilne službe odnosno skraćanja trajanja?

Isto kao i za sve vojne obveznike. (promena zakona, ministarska odluka)

34. Da li postoji mogućnost odsustva i koliko ono iznosi?

Da, obveznik civilne službe ima pravo na redovno odsustvo u trajanju od 10 dana koje može korisistiti tokom obavljanja civilne službe.

35. Da li postoji nagradno i izvanredno odsustvo i na osnovu čega se može dobiti?
Da, obaveznik civilne sužbe ima pravo i na vanredno odsustvo.

36. Ko donosi odluke o dodjeli odsustva?

Vanredno odsustvo odbrava rukovodilac pravnog lica u kojoj obaveznik civilne službe obavlja civilnu službu.

37. Kakve su obaveze prigovarača nakon odsluženja civilne službe?

Raspoređuje se u civilnu zaštitu.

38. Da li postoje i koje su to osobe u pravnom licu koje su uključene u proces služenja civilne službe i koja im je uloga?

Da, osobe odgovorne za prijem i raspored obveznika civilne službe, nadgledanje, kontrolu i izvještavanje o procesu izvođenja civilne službe u tom pravnom licu.

39. Da li postoje i koje su to osobe u državnim institucijama koje su uključene u proces služenja civilne službe i koja im je uloga? Koja institucija ih određuje?

Da, osobe iz Ministarstva odbrane – Sektor civilne odbrane i kriznog menadmenta. Svaka od tih osoba ima specifičan djelokrug odgovornosti prema civilnoj službi.

Realizaciju ove konferencije omogućili su:

PRIGOVOR za MIR

Regionalna mreža za prigovor savjesti «Prigovor za mir»

www.prigovorzamir.org

E-mail: konferencija@prigovorzamir.org

Mirovna Akcija-Makedonija
Točila 1 A3/23,75000 Prilep – Makedonija
++389 48 401 888, gamanet@mt.net.mk

EBCO Balkan
Makednoska 22/II, Beograd, Srbija
++381 (0) 11 3340 359,
office@ebcobalkan.org www.ebcobalkan.org

Antiratna kampanja Hrvatske
Antiwar Campaign Croatia
Medulićeva 17/II, 10000 Zagreb, Hrvatska
Tel./fax: ++385 1 48 48 720, e-mail: ark@zamir.net

Nansen dialogue centre - Montenegro
Vukice Mitrović 881 000 Podgorica
Tel: 081 / 230 681, 081/ 230 646, Fax: 081 / 231 105
info@ndcmn.org, www.nansen-dialogue.net

Kampanja za prigovor savjesti u BiH
– Centralni ured Sarajevo
Muse Ćazima Ćatića 25, 71000 Sarajevo, BiH
Tel/fax: (++387) 33 239 201
info@prigovorbih.org www.prigovorbih.org

